

Lotterinemnda

Vedtak i Lotterinemnda 3. mars 2025

Sak 2024/0995 – Tyndelsrudtunet - org.nr. 928319679 - klage over vedtak om avslag på søknad om merverdiavgiftskompensasjon

Lotterinemndas medlemmer: Leder Martin Hennig, medlem Renate Kristiansen og varamedlem Dagrun Y. Haider.

Sakens bakgrunn

- (1) Tyndelsrudtunet (klager) søkte 26. august 2023 om merverdiavgiftskompensasjon for regnskapsåret 2022. Saken gjaldt et kompensasjonsbeløp på 50 891 kroner etter forenklet modell.
- (2) Lotteritilsynet avsto søknaden 20. desember 2023, med den begrunnelse at foreningens virksomhet ble ansett for å være ivaretagelse av et fredet kulturminne, og at ivaretagelse av kulturminner er en virksomhet som kommer offentlige oppgaver til gode. Tilsynet viste også til at Tyndelsrudtunet eies privat, og at en eventuell merverdiavgiftskompensasjon vil kunne gi privatøkonomiske fordeler.
- (3) Klager påklaget vedtaket 9. januar 2024. Klager anfører at Lotteritilsynets avslag er basert på flere faktafeil. Klager viser til at søknaden gjelder arbeid for å istandsette Gamlestua (eldre våningshus), og at låven ikke er fredet. Låven er heller ikke i eie av Ruud-familien, men av venneforeningen Tyndelsrudtunet, som er en av stifterne av Tyndelsrudtunet. Klager anfører videre at grunneier ikke får noen økonomisk gevinst av klagers arbeid da foreningen har inngått en avtale om bruksrett på 30 år med automatisk forlengelse for å drifte tunet med mål om bruk, undervisning og at andre ideelle samarbeidsorganisasjoner skal kunne benytte tunet i årene etter istandsetting. Det vises for øvrig til klagen i sin helhet.
- (4) Lotteritilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak og oversendte klagen med innstilling 21. juni 2024 til Lotterinemnda for behandling. I innstillingen viser tilsynet til at de etter nye vurderinger har kommet til at klagers virksomhet ikke er å regne som vern av kulturminner, men fastholder at restaurering av bygg på tunet vil gi privatøkonomiske fordeler som kommer næringsinteresser til gode. Tilsynet mener på denne bakgrunn at klagers virksomhet faller utenfor ordningen.

Postadresse:

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Telefon:

+47 55 19 30 00

Det rettslige grunnlaget

- (5) Det rettslige grunnlaget er forskrift 23. oktober 2018 nr. 1600 om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner (forskriften).
- (6) Formålet med forskriften er å fremme frivillig aktivitet, og den skal kompensere for kostnader frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester, jf. forskriften § 1.
- (7) Ved søknad etter forenklet modell følger det av forskriften § 7 at søknadsgrunnlaget skal beregnes av totale driftskostnader etter avgrensning og poster det skal gjøres fradrag for, jf. andre ledd og § 6.
- (8) Forskriften § 6 bokstav a fastsetter at det ikke ytes kompensasjon for kostnader eller anskaffelser som faller utenfor den frivillige og ikke-fortjenestebaserte delen av virksomheten eller er knyttet til virksomhet som kommer inn under § 3 tredje ledd.
- (9) Det følger av forskriften § 3 tredje ledd bokstav d at det ikke gis merverdiavgiftskompensasjon til virksomheter «som kommer en lukket krets til gode, gir privatøkonomiske fordeler eller dekker det som normalt anses for å være kostnader av privat karakter».
- (10) Forskriften § 3 tredje ledd bokstav f fastsetter at det ikke gis merverdiavgiftskompensasjon for virksomhet som kommer næringsinteresser eller offentlige oppgaver til gode.
- (11) Etter forskriften § 5 niende ledd er det søkeren selv som må foreta en avgrensning av hvilke kostnader som skal være med i søknaden, dersom organisasjonen også driver virksomhet som faller utenfor ordningen. Dette kan gjøres «gjennom organisatoriske eller økonomiske skillelinjer innenfor den enkelte organisasjon». Dersom søkeren ikke har foretatt en slik avgrensning, følger det av bestemmelsen at søknaden etter en totalvurdering kan avslås.
- (12) Av forvaltningsloven § 34 følger det at klageinstansen kan prøve alle sider av saken og herunder ta hensyn til nye opplysninger. I dette ligger at klageinstansen fullt ut kan prøve både rettsanvendelsen, saksbehandlingen, faktum og det frie skjønn. Klageinstansen kan selv treffe nytt vedtak i saken eller oppheve det og sende saken tilbake til underinstansen til helt eller delvis ny behandling.

Lotterinemndas vurdering

- (13) Tyndelsrudtunet sin klage gjelder Lotteritilsynets vedtak 20. desember 2024 om avslag på søknad om merverdiavgiftskompensasjon for regnskapsåret 2022.
- (14) Frivillige organisasjoner kan få merverdiavgiftskompensasjon, jf. forskriften § 3 første ledd, men etter forskriften § 3 tredje ledd bokstav d faller «virksomhet som kommer en lukket krets til gode, gir privatøkonomiske fordeler eller dekker det som normalt anses for å være kostnader av privat karakter» utenfor kompensasjonsordningen.

- (15) I Kulturdepartementets høringsnotat¹ til gjeldende forskrift § 3 bokstav d, pkt. 2.4.2, er det uttalt at:

«Det er ikke intensjonen med ordningen at privatøkonomiske interesser eller virksomhet av privat karakter skal motta kompensasjon. For å sikre at midlene kommer reell frivillig virksomhet til gode vil departementet tydeliggjøre dette i forskrift. I dagens ordning kan for eksempel ikke veilag eller antennelag motta kompensasjon, da disse arbeider for medlemmenes privatøkonomiske interesser. Tilsvarende skal heller ikke organisasjoner motta kompensasjon for kostnader knyttet til vedlikehold av fellesarealer og andre kostnader knyttet til bolig, vedlikehold og snøbrøyting av private veier og andre kostnader knyttet til private eiendeler, interesser ol.»

- (16) Klager ble stiftet i 2021 av Venneforeningen for Tyndelsrudtunet, Marker Historielag, Fortidsminneforeningen, avd. Indre Østfold og de to grunneierne Lars Kristian Ruud og Thorer Krosby.

- (17) Det følger av klagers vedtekter § 2 første punktum at

«Eierne; familien Ruud, Tyndelsrud g.nr. 29, b.nr2 og Krosby, Wiig, g.nr. 29, b.nr.1 og Venneforeningen for Tyndelsrudtunet, org.nr. 918 374 604, overdrar bruksretten til grunn og bygninger til Tyndelsrudtunet for en periode på 30 år (med rullerende opsjon på ytterligere 10 og 10 år på samme vilkår).»

- (18) Videre av samme bestemmelse andre punktum, at bygninger som inngår i tunet «er fra Tyndelsrud vest: Gamlestua med stabbur og utedo, fra Wiig Øststua og fra Venneforeningen for Tyndelsrudtunet: Låve med halmtak.»

- (19) Klagers formål er ifølge vedtektene § 3 «istandsetting, drift og vedlikehold av Tyndelsrudstunet med grunn og bygninger i henhold til vernemyndighetenes bestemmelser og anbefalinger» og «å gjøre tunet tilgjengelig for allmennheten».

- (20) I søknaden til Lotteritilsynet oppga klager at hovedaktiviteten for å oppnå formålet er

«[p]rosjektledelse for istandsetting av Gamlestua, samt dugnad for å gjøre tunet som helhet egnet til allmenntilgjengelige formål på trygg grunn. Videre vil foreningen legge til rette for og selv stille i stand arrangementer for lag og foreninger samt åpne arrangementer med fokus på kulturarv, tradisjons håndverk og kunnskapsformidling».

- (21) Av vedtektene § 5 følger det videre at det er klager som har ansvar for all drift og vedlikehold av tunet.

- (22) Klagers årsregnskap for 2022 viser at de omsøkte merverdiavgiftskostnadene hovedsakelig er knyttet til arbeid med Gamlestua, som er eiet av familien Ruud. Dette underbygges av at det i klagers årsmelding er opplyst at hovedfokuset «hele tiden [har] vært arbeidet med Gamlestua». Lotterinemnda legger således til grunn at klagers kostnader i forbindelse med arbeidet med Gamlestua er knyttet til privat eiendom.

- (23) Klager har vist til at foreningen leier tunet vederlagsfritt i 30 år, med opsjoner på forlenging. Lotterinemnda kan ikke se at dette skal være av betydning for vurderingen av

¹ Kulturdepartementet (11. desember 2017) «Høringsnotat om ny forskrift om merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner».

om klagers virksomhet gir privatøkonomiske fordeler. Nemnda viser i den forbindelse til avgjørelsen i sak 2023/0032 hvor nemnda la til grunn at selv om klager hadde inngått avtale med grunneierne om leieavtale/bruksrett i 50 år, med opsjon på ti nye år etter det, «har eier/eierne fått et renoverert hus som er i vesentlig bedre stand enn før foreningen begynte arbeidet». Nemndas vurdering var videre at kostnadene knyttet til renovering er noe eier/eierne normal selv måtte ha dekket, og dette tilsa at kostnadene var av privat karakter. Nemnda la til grunn at ved et eventuelt salg av eiendommen ville verdien av vedlikehold og påkostning tilfalle den private eieren. Tilsvarende finner nemnda at må legges til grunn i denne saken.

- (24) Lotterinemndas vurdering er følgelig at klagers virksomhet gir privatøkonomiske fordeler, og at klagers kostnader dekker det som normalt må anses for å være kostnader av privat karakter. At slike kostnader kan gi positive ringvirkninger for andre enn eierne av den private eiendommen, som for eksempel historisk verdi for allmennheten, endrer ikke på dette. Nemnda viser i den forbindelse til nemndas saker 2022/297 og 2023/0032.
- (25) Kostnadene knyttet til renoveringen av Gamlestua er derfor ikke kompensasjonsberettiget, og det skal dermed avgrenses for kostnadene i søknadsbeløpet, jf. forskriften § 7 første ledd og § 6 bokstav a.
- (26) Klagers årsregnskap for 2022, lest i sammenheng med klagers årsmelding for dette året, viser at klager hadde kostnader også til arbeid med låven. Lotterinemnda forstår det slik at denne låven er eiet av Venneforeningen for Tyndelsrudtunet, jf. vedtektene § 2. Låven er altså ikke i privat eie, og kostnadene til dette arbeidet kan i utgangspunktet være kompensasjonsberettiget. Det følger imidlertid av forskriften § 5 niende ledd at klager selv skal foreta en avgrensing i søknaden for hvilke kostnader som skal være med i søknaden. Dette har ikke klager gjort. Nemnda finner derfor å avslå søknaden på dette grunnlag, jf. forskriften § 5 niende ledd tredje punktum.
- (27) Lotterinemnda nevner for ordens skyld at nemnda ikke har tatt stilling til hvorvidt klagers virksomhet kommer næringsinteresser til gode, og hvorvidt søknaden også kunne vært avslått på dette grunnlag, jf. forskriften § 3 tredje ledd bokstav f.

Konklusjon

- (28) Lotterinemnda finner etter en konkret vurdering av sakens opplysninger at Lotteritilsynets vedtak skal opprettholdes.

Vedtak

Klagen tas ikke til følge.

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur